

Nahodilosti a „plánování“ / Kontingence

Obvykle se na nahodilosti díváme jako na něco okrajového, nedůležitého, a v některých případech dost rušivého. To ostatně naznačuje už to slovo, to pojmenování, alespoň v běžném jazyce. Jen ve výjimečných případech si lidé – a to už odedávna – důležitost nahodilostí uvědomovali a stejně ne vždy plně (a asi nikde to nebyli všichni, kdo si to uvědomovali). Lidé si už ve starých dobách také hráli, a v některých hrách má náhoda a nahodilost významné místo; některé hry jsou na nahodilostech přímo postaveny. Ale nahodilosti mohou mít za určitých okolností či spíše tam, kde jsou zapojeny do nějakého „plánu“ či „programu“, docela zvláštní, pozitivní funkci. V takových případech mohou (a někdy vysloveně musí) být také „naplánovány“, musí se s nimi nejen počítat, ale musí být jakoby „vyprovokovány“, vyvolávány. A pak je užitečné jako jejich pojmenování méně užívat slov „náhoda“ a „nahodilost“, ale zatím méně zatíženého termínu „kontingence“. Tak si umožníme rozlišit dvojí skutečnost resp. dva fenomény: jednak skutečnou náhodu či nahodilost jako něco bezvýznamného (a s vědomím, že to taky může být náš omyl), jednak kontingenci jako něco, co by se mohlo stát něčím významným, někdy dokonce stěžejním, ovšem kdyby to bylo rozpoznáno a (třeba dokonce opět „náhodně“) uskutečněno.

(Písek, 100919-3.)